

پژوهشکده شورای نگهبان

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

عنوان

جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۷۰۰۴۲

تاریخ: ۱۳۹۷/۹/۲۰

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

مشروح مذاکرات شورای نگهبان
جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ شورای نگهبان

ویراستار و مستندساز: **حسین فاتحی زاده**

بازبین:

علی زمانیان جهرمی

ناظر علمی:

کاظم گوهری اصفهانی

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۷۰۰۴۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۹/۲۰

پژوهشکده شورای نگهبان

جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ شورای نگهبان

فهرست مطالب

۲مقدمه
	طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل
۳چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به وسیله شورای نگهبان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس یا هیئت وزیران واگذار کند که در این صورت، این اساسنامه‌ها نیز باید به لحاظ عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این، به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی، بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و استفساریه‌های مربوط به اصول قانون اساسی در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و سرانجام در قالب نظریه شورای نگهبان به مراجع مربوطه اعلام می‌شود. بدین‌سان، مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان به جهت محتوای علمی قابل استفاده‌ی آن برای آحاد علاقه‌مندان به این مباحث، به ویژه پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت انتشار مشروح مذاکرات شورای نگهبان، گروه تدوین نظرات و مبانی آرای شورای نگهبان، به‌عنوان یکی از شرح وظایف خویش در پژوهشکده شورای نگهبان، آماده‌سازی متون مذاکرات جلسات شورای نگهبان برای انتشار عمومی را در دستور کار دارد. این مهم، در چند مرحله به شرح زیر انجام می‌پذیرد: پس از پیاده‌سازی فایل‌های صوتی جلسات شورای نگهبان، این متون در اختیار کارشناسان گروه قرار می‌گیرد تا از لحاظ فنی و ادبی ویرایش شده و در صورت لزوم، اظهارات اعضای شورا مستندسازی شود. سپس متون ویرایش و مستندسازی شده از لحاظ صحت، اتقان و انطباق با محتوای متون اولیه و همچنین از جهت ویرایشی، مورد بازبینی قرار می‌گیرد. در نهایت، متون بازبینی شده بار دیگر از جهات مذکور توسط ناظران علمی پروژه، به طور دقیق، از جهت شکلی و محتوایی بررسی می‌شود و سپس منتشر می‌گردد.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه علاقه‌مندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند.

طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی

منشی جلسه - طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^(۱) موضوع استفساریه:

آیا تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی،^(۲) قابل تجدیدنظر توسط هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴)^(۳) این قانون می‌باشد؟

۱. طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این مصوبه، مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۲۷۰/۶۷۷۹۷ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان پس از بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵، نظر خود مبنی بر عدم مغایرت مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه‌ی شماره ۹۲۳/۰۵۲۸۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

۲. ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵: «ماده ۶۳- تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)، ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به ذی‌نفع قابل تجدیدنظر در هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون است. این مدت برای اشخاص مقیم خارج دو ماه خواهد بود. در صورت عدم تجدیدنظرخواهی در مدت یاد شده و همچنین در صورت تأیید تصمیمات شورا در هیئت تجدیدنظر، این تصمیمات قطعی است. تبصره- در مواردی که تصمیمات شورا، به تشخیص شورا جنبه عمومی داشته باشد، پس از قطعیت باید به هزینه محکوم‌علیه در یکی از جراید کثیرالانتشار منتشر شود.

۳. ماده (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵: «ماده ۶۴- محل استقرار، ترکیب هیئت تجدیدنظر، شرایط انتخاب و نحوه تصمیم‌گیری در این هیئت به شرح زیر است:

۱- هیئت تجدیدنظر که در تهران مستقر خواهد بود، از افراد زیر تشکیل می‌شود:

الف- سه قاضی دیوان عالی کشور به انتخاب و حکم رئیس قوه قضائیه؛

ب- دو صاحب‌نظر اقتصادی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و حکم رئیس جمهور؛

ج- دو صاحب‌نظر در فعالیت‌های تجاری و صنعتی و زیربنایی به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و حکم رئیس جمهور.

۲- اعضاء هیئت تجدیدنظر باید حداقل دارای پانزده سال سابقه کار مفید و مرتبط باشند. سایر شرایط انتخاب اعضاء و همچنین ضوابط مرتبط با دوره تصدی اعضاء، اشتغال، عزل و رسیدگی به تخلفات

پاسخ:

بلی، تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، قابل تجدیدنظر توسط هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون می‌باشد.»

آقای سوادکوهی - ماده (۵۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^(۱) به شورای رقابت اجازه داده که دستورالعمل بنویسد. بند (۵) این ماده بیان می‌دارد: «تصویب دستورالعمل تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات

→

اعضاء و نیز موقعیت شغلی و ضوابط استخدامی و حقوق و مزایای آنان به ترتیبی خواهد بود که در بند «ب» ماده (۵۳) و مواد (۵۵) و (۵۶) این قانون ذکر شده است

۳- نحوه تصمیم‌گیری هیئت تجدیدنظر به شرح زیر است:

الف- تصمیمات هیئت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضاء آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون، در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیئت باشد.

ب- هیئت تجدیدنظر می‌تواند امر تحقیق و بازرسی را به مؤسسات تخصصی و اشخاص حقیقی و حقوقی متخصص که طبق قوانین خاص تشکیل و احراز صلاحیت شده‌اند، ارجاع کند.

ج- هیئت تجدیدنظر می‌تواند تصمیمات شورا را نقض یا عیناً تأیید یا حسب مورد آن را تعدیل یا اصلاح کند یا مستقلاً تصمیم دیگری بگیرد.

د- تصمیمات هیئت تجدیدنظر به شرح بند فوق، قطعی و لازم الاجراء خواهد بود.

۴- هیئت تجدیدنظر می‌تواند طرفین دعوا را برای ادای توضیحات دعوت نماید و همچنین طرفین و وکیل آنها بنا به تشخیص خود می‌توانند حضوراً یا با ارائه لایحه دفاعیه نسبت به ادای توضیحات در جلسه رسیدگی به پرونده مطروحه اقدام نمایند، در غیر این صورت هیئت با توجه به مدارک و مستندات مضبوط در پرونده، تصمیم مقتضی خواهد گرفت.»

۱. ماده (۵۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵:

(ماده ۵۸- علاوه بر موارد تصریح شده در سایر مواد، این شورا وظایف و اختیارات زیر را نیز دارد:

۱- تشخیص مصداق رویه‌های ضدرقابتهی و معافیت‌های موضوع این قانون و اتخاذ تصمیم در مورد این معافیت‌ها در خصوص امور موردی مندرج در این قانون؛

۲- ارزیابی وضعیت و تعیین محدوده بازار کالاها و خدمات مرتبط با مواد (۴۴) تا (۴۸)؛

۳- تدوین و ابلاغ راهنماها و دستورالعمل‌های لازم به منظور اجراء این فصل و دستورالعمل‌های داخلی شورا؛

۴- ارائه نظرات مشورتی به دولت برای تنظیم لوائح مورد نیاز؛

۵- تصویب دستورالعمل تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات انحصاری در هر مورد با رعایت مقررات مربوط.»

انحصاری در هر مورد با رعایت مقررات مربوط.»

آقای علیزاده - [متن] این استفساریه را شورای رقابت تهیه کرده است.

آقای سوادکوهی - اخیراً مسائلی در خصوص مخابرات مطرح شد. همچنین دستورالعملی توسط شورای رقابت [در خصوص آبونمان شرکت مخابرات] تعیین شد و بعد در مواردی هم قیمت‌گذاری انجام گرفت.^(۱) [بعد از آن] نسبت به اینکه آیا شورای رقابت می‌تواند قیمت‌گذاری کند یا این کار به نهادها یا مراجع دیگری که برای تعیین قیمت [تعیین شده‌اند] مربوط می‌شود، در کشور خیلی سروصدا شد. لذا [بعد از تصمیم شورای رقابت در خصوص تعیین نرخ آبونمان شرکت مخابرات] در مورد این تصمیم، به هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی اعتراض کردند. از این زمان بود که آقای دکتر پژوهان - رئیس وقت شورای رقابت - در صدد برآمد که تصمیمات شورای رقابت را قطعی قلمداد کند، به طوری که قابلیت اعتراض به این تصمیمات در هیئت تجدیدنظر مزبور هم ممکن نباشد.

آقای علیزاده - چه کسی گفته حق اعتراض به هیئت تجدیدنظر وجود ندارد؟ شورای رقابت نمی‌تواند تعیین قیمت کند؛ چون [بند (۵) ماده (۵۸)] قانون، صرفاً مجوز تصویب دستورالعمل را به این شورا داده است.

آقای سوادکوهی - شورای رقابت، تصمیمات خودش را قابل اعتراض نمی‌داند. البته ظاهراً این مطلب که آرای شورای رقابت قابل تجدیدنظر باشد [یا خیر]، به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شده است. البته من سابقه‌ی آن را نمی‌دانم، ولی این‌طور که به نظر می‌رسد [ظاهراً در مجمع، در حال بررسی است]. اگر این مسئله در

۱. تصمیمات یکصد و پنجاه و هشتمین جلسه‌ی شورای رقابت مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۰۹ با موضوع آبونمان شرکت مخابرات:

«۱- نرخ آبونمان تلفن ثابت بابت هر خط معادل هزینه ۱۰۰ پالس در ماه منظور گردید. چنانچه مشتریان بیش از ۱۰۰ پالس در ماه از هر خط تلفن استفاده کنند، این مبلغ به صورت حساب آنان اضافه نمی‌شود و چنانچه میزان استفاده آنان کمتر از این مقدار باشد، به مأخذ ۱۰۰ پالس در صورت حساب آنها منظور خواهد شد.

۲- چنانچه شرکت مخابرات ایران در جهت ارتقای کارایی، نسبت به بهبود فناوری ارائه خدمات خود اقدام نماید، در صورت اثبات ارتقای کارایی، ضریب Z منظور شده در دستورالعمل قیمت‌گذاری مخابرات بنا به پیشنهاد شرکت مخابرات ایران، از سوی شورای رقابت مورد تجدیدنظر قرار خواهد گرفت.» به نقل از وبگاه شورای رقابت (www.council.nicc.ir)

مجمع، در حال رسیدگی باشد، در این صورت آیا شورای نگهبان هم می‌تواند به این موضوع ورود پیدا کند یا خیر؟ اگر شورای نگهبان به این امر وارد شود، این سؤال نسبت به موضوع ماده (۵۸) مطرح است که آیا [دستورالعمل‌های شورای رقابت، قابل اعتراض در هیئت تجدیدنظر هست یا خیر؟]

آقای علیزاده - ماهیت هیئت تجدیدنظر چیست؟

آقای سوادکوهی - هیئت تجدیدنظر، هیئتی است که سه قاضی دیوان [عالی کشور، دو صاحب‌نظر اقتصادی و دو صاحب‌نظر در فعالیت‌های تجاری و صنعتی و زیربنایی، عضو آن هستند] و به شکایت افراد از تصمیمات شورای رقابت رسیدگی می‌کند.

آقای رهپیک - یعنی تصمیمات اتخاذ شده ناظر به ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، قابل تجدیدنظر در هیئت مزبور است.

آقای علیزاده - این قسم تصمیم، چه فرقی با بقیه‌ی تصمیمات شورای رقابت دارد؟

آقای سوادکوهی - شورای رقابت دو نوع تصمیم دارد: نوعی تصمیمات که در قالب ماده (۶۱)^(۱) اتخاذ می‌شود که ماهیت مجازات‌کننده دارد. این تصمیمات، قطعاً در هیئت

۱. ماده (۶۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵: «ماده ۶۱- هرگاه شورا پس از وصول شکایات یا انجام تحقیقات لازم احراز کند که یک یا چند مورد از رویه‌های ضدرقابتهی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون توسط بنگاهی اعمال شده است، می‌تواند حسب مورد یک یا چند تصمیم زیر را بگیرد:

۱- دستور به فسخ هر نوع قرارداد، توافق و تفاهم متضمن رویه‌های ضدرقابتهی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون؛

۲- دستور به توقف طرفین توافق یا توافق‌های مرتبط با آن از ادامه رویه‌های ضدرقابتهی مورد نظر؛

۳- دستور به توقف هر رویه ضدرقابتهی یا عدم تکرار آن؛

۴- اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بیشتر بازار؛

۵- دستور به عزل مدیرانی که برخلاف مقررات ماده (۴۶) این قانون انتخاب شده‌اند؛

۶- دستور به واگذاری سهام یا سرمایه بنگاه‌ها یا شرکت‌ها که برخلاف ماده (۴۷) این قانون حاصل شده است؛

۷- الزام به تعلیق یا دستور به ابطال هرگونه ادغام که برخلاف ممنوعیت ماده (۴۸) این قانون انجام شده و یا الزام به تجزیه شرکت‌های ادغام شده؛

۸- دستور استرداد اضافه درآمد و یا توقیف اموالی که از طریق ارتکاب رویه‌های ضدرقابتهی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون تحصیل شده است از طریق مراجع ذیصلاح قضایی؛

۹- دستور به بنگاه یا شرکت جهت عدم فعالیت در یک زمینه خاص یا در منطقه یا مناطق خاص؛

تجدیدنظر قابلیت تجدیدنظرخواهی و رسیدگی دارد. رسیدگی به این موضوعات در هیئت تجدیدنظر، باید با حضور حداقل دو عضو قاضی آن هیئت انجام شود و لذا در خصوص رسیدگی به تصمیمات ماده (۶۱) قطعاً قضاتی که در شورای رقابت هستند بایستی شرکت داشته باشند. طراحان این استفساریه می‌خواهند این مسئله را فقط به ماده (۶۱) منحصر کنند و لاغیر؛ یعنی اگر در شورای رقابت تصمیماتی - مثل آنچه که در بند (۵) ماده (۵۸) است - اتخاذ شد، دیگر قابل تجدیدنظر نباشد. من فکر می‌کنم اگر این نوع تصمیمات شورای رقابت، قطعی باشد و قابلیت تجدیدنظرخواهی نداشته باشد، این امر مورد نظر قانون‌گذار نیست؛ خصوصاً اینکه جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴) در این مورد بیان می‌دارد: «الف - تصمیمات هیئت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضای آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون، در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیئت باشد.» بر این اساس، هیئت تجدیدنظر دو نوع تصمیم‌گیری دارد: یکی تصمیماتی که به ماده (۶۱) مربوط می‌شود، دیگری سایر تصمیمات شورای رقابت را شامل می‌شود. در سایر تصمیمات، حضور دو عضو قاضی هیئت تجدیدنظر برای رسیدگی به اعتراض و تجدیدنظرخواهی ضرورت ندارد.

آقای عزیزاده - سایر تصمیمات شورای رقابت که در این استفساریه مورد سؤال نیست.

آقای سوادکوهی - مورد سؤال نیست، ولی اینها در استفساریه سؤال کرده‌اند که آیا هیئت تجدیدنظر فقط صلاحیت رسیدگی به تصمیمات ماده (۶۱) را دارد یا در سایر تصمیمات شورای رقابت هم حق ورود دارد؟

آقای عزیزاده - در جواب استفساریه گفته‌اند: تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳)، قابل تجدیدنظر توسط هیئت تجدیدنظر است.

→

- ۱۰- دستور به اصلاح اساسنامه، شرکت‌نامه یا صورت‌جلسات مجامع عمومی یا هیئت مدیره شرکت‌ها یا ارائه پیشنهاد لازم به دولت درخصوص اصلاح اساسنامه‌های شرکت‌ها و مؤسسات بخش عمومی؛
- ۱۱- الزام بنگاه‌ها و شرکت‌ها به رعایت حداقل عرضه و دامنه قیمتی در شرایط انحصاری؛
- ۱۲- تعیین جریمه نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال، در صورت نقض ممنوعیت‌های ماده (۴۵) این قانون؛ آیین‌نامه مربوط به تعیین میزان جرائم نقدی متناسب با عمل ارتكابی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و دادگستری تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

آقای سوادکوهی - مفهوم استفساریه این است که آیا هیئت تجدیدنظر فقط نسبت به تصمیمات ماده (۶۱) صلاحیت دارد یا در مورد سایر تصمیمات شورای رقابت هم صلاحیت رسیدگی و تجدیدنظر دارد؟

آقای علیزاده - [در مورد سایر تصمیمات شورای رقابت، صلاحیت رسیدگی و تجدیدنظر] ندارد.

آقای مؤمن - ندارد.

آقای علیزاده - [سؤال استفساریه] می‌گوید: آیا تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قانون، قابل تجدیدنظرخواهی است؟

آقای سوادکوهی - [به نظر اینجانب، سایر تصمیمات شورای رقابت هم] قابل تجدیدنظرخواهی است. یعنی [به نظر شما آیا] فقط از تصمیمات ماده (۶۱) می‌توان تجدیدنظرخواهی کرد؟

آقای هاشمی‌شاهرودی - در سؤال استفساریه، تصمیمات [موضوع] ماده (۶۳) آمده است، نه ماده (۶۱).

آقای سوادکوهی - همین است؛ غیر از این نیست. تمام بحث در ارتباط با آنچه که در طرح تفصیلی آمده در یک امر خلاصه می‌شود که آیا هیئت تجدیدنظر، تنها در حدود ماده (۶۱) صلاحیت رسیدگی دارد یا علاوه بر آن، سایر تصمیمات شورای رقابت هم قابلیت تجدیدنظرخواهی در هیئت مزبور را دارد؟ اگر بخواهید آنچه که در استفساریه آمده را تأیید کنید، در این صورت شما به یک مشکل برمی‌خورید، چون که در جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴)، دو نوع تجدیدنظرخواهی منظور شده است: یک نوع آنچه که در ارتباط با ماده (۶۱) است، دیگری در سایر تصمیمات شورا است: «الف- تصمیمات هیئت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضای آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون، در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیئت باشد.»

آقای مدرسی‌یزدی - [ما نباید در مورد ماده (۶۱) بحث کنیم؛ چون در استفساریه آمده که] تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قابل تجدیدنظرخواهی است.

آقای ره‌پیک - در ماده (۶۳) به ماده (۶۱) ارجاع داده شده است.

آقای علیزاده - ممکن است یک دلیل حرف آقای دکتر [سوادکوهی] این باشد که این مصوبه، اساساً تفسیر نبوده، بلکه از جنس تقنین است؛ اما این طور نیست.

آقای رهپیک - آنچه که الان به شورای نگهبان مربوط می‌شود این است که انجام چنین تفسیری که حق مجلس است، آیا در چهارچوب قانون اساسی صورت گرفته است یا نه؟ اما شورای نگهبان، دیگر به محتوای اختیارات شورای رقابت و تفسیر مواد (۶۴) و (۶۱) ورود نمی‌کند. الان از مجلس یک سؤالی شده که آیا تفسیر ماده (۶۳) این‌طور است یا نه؟

آقای مدرس‌یزدی - اینجا اصلاً جای تفسیر نیست.

آقای علیزاده - مجلس می‌خواهد تفسیر کند، هرچند که ممکن است جای تفسیر نباشد و حال آنکه [جای تفسیر] است.

آقای رهپیک - چرا [جای تفسیر] نیست؟

آقای علیزاده - الان می‌گوییم [جای تفسیر] است.

آقای مدرس‌یزدی - من می‌گویم شبهه و ابهام دارد.

آقای علیزاده - شبهه [موضوع مورد سؤال] است، ولی این تفسیر است.

آقای رهپیک - به نظرم، [روشن کردن این موضوع]، در حدود اختیارات مجلس است.

آقای علیزاده - اگر استفساریه، تنها در چهارچوب ماده (۶۱) قابل تجدیدنظر می‌دانست، در این صورت [نظر مجلس، ماهیتاً] تفسیر نبود، [بلکه تقنین بود]؛ اما با توجه به اینکه در همان جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴) گفته: «الف - ... رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون ... باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیئت باشد»، بنابراین معلوم است که قانون، غیر از تصمیمات ماده (۶۱)، اقدامات و تصمیمات دیگری را هم قابل تجدیدنظر می‌داند؛ اگر چه در ماده (۶۳) تنها به تصمیمات ماده (۶۱) اشاره کرده، ولی با توجه به اینکه در ماده‌ی بعدی، صرفاً در مورد ماده (۶۱)، راهکار ارائه شده نه در سایر موارد، بنابراین، سایر تصمیمات شورای رقابت را هم قابل تجدیدنظر می‌داند. بنابراین، به نظر من مصوبه‌ی مجلس تفسیر است و تقنین نیست. اگر تنها ماده (۶۳) بود و جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴) نبود، این ابهام وجود داشت که هیئت تجدیدنظر حق ورود در بقیه‌ی موارد را ندارد؛ ولی با توجه به اینکه بند مزبور در ماده (۶۴)، گفته در مورد ماده (۶۱) باید حتماً رأی دو قاضی باشد ولی در بقیه‌ی موارد نیازی نیست، پس معلوم است که غیر از ماده (۶۱)، سایر موارد و تصمیمات را هم قابل تجدیدنظر می‌داند.

آقای سوادکوهی - پس چرا باید تفسیر کنند؟! در این صورت تفسیر، چه اثری خواهد داشت؟! سؤال‌کنندگان می‌خواهند تجدیدنظرخواهی نسبت به تصمیمات شورای رقابت را محدود کنند.

آقای مدرسی یزدی - این استفساریه، تصمیمات شورای رقابت را «صرفاً» در چهارچوب ماده (۶۳) قابل تجدیدنظرخواهی می‌داند.

آقای سوادکوهی - بله، قصد دارند تا با قید «صرفاً»، حق تجدیدنظرخواهی از تصمیمات شورای رقابت را محدود کنند.

آقای مدرسی یزدی - استفساریه، «صرفاً» گفته است.

آقای علیزاده - نه، می‌گویند در این مورد باید با رأی دو قاضی باشد، اما بقیه‌ی موارد را منوط به آن نکرده است.

آقای یزدی - عبارت جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴) صریح است: «الف - تصمیمات هیئت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضای آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون، در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیئت باشد.»

آقای علیزاده - ما مقید نمودن قابلیت تجدیدنظرخواهی هیئت تجدیدنظر را قبول نداریم، ولی اینکه عبارت جزء (الف) بند (۳) ماده (۶۴)، تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) را می‌پذیرد، پس در بقیه‌ی موارد هم قابلیت تجدیدنظر هست.

آقای سوادکوهی - این مواد اصلاً نیازی به تفسیر ندارد.

آقای علیزاده - نه، اینها می‌خواهند بگویند در مورد تصمیمات ماده (۶۱)، رسیدگی هیئت تجدیدنظر با حضور دو قاضی باشد. سؤال استفساریه این است: «آیا تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، قابل تجدیدنظر توسط هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون می‌باشد؟»

بلی، تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ...»

آقای مدرسی یزدی - قید «صرفاً» به کار رفته است.

آقای سوادکوهی - با قید «صرفاً» می‌خواهند تجدیدنظرخواهی از تصمیمات شورای رقابت را محدود کنند.

آقای مؤمن - نه، در متن سؤال می‌گویند آیا تصمیمات شورای رقابت قابل تجدیدنظر است یا نیست؟ مجلس در جواب می‌گوید: بله، قابل تجدیدنظر است.

آقای سوادکوهی - قید «صرفاً» آمده، می‌خواهند حوزه‌ی تجدیدنظرخواهی را محدود کنند. اینها دارند صلاحیت هیئت تجدیدنظر را محدود می‌کنند.

آقای عزیزاده - کجای استفساریه قید «صرفاً» دارد؟

آقای سوادکوهی - این قید، در متن استفسار است.

آقای عزیزاده - اگر استفساریه بخواهد حق رسیدگی هیئت تجدیدنظر را محدود کند، اشکال دارد.

آقای سوادکوهی - می‌خواهند محدود کنند؛ اصلاً غیر از این نیست.

آقای عزیزاده - اگر بخواهد محدود کند، ایراد دارد، ولی قانون این را نمی‌گوید.

آقای سوادکوهی - اینها دارند این کار را می‌کنند.

آقای عزیزاده - این [نوعی] تقنین است.

آقای سوادکوهی - اصلاً غیر از این نیست. شورای رقابت می‌گوید وقتی ما

دستورالعمل نوشتیم، کسی نمی‌تواند نسبت به آن شکایت کند.

آقای عزیزاده - خوب، دستورالعمل که در دیوان عدالت اداری قابل شکایت است.

آقای سوادکوهی - پس این موضوع را تصریح کنید تا مجلس، از استفساریه رفع ابهام کند.

اگر تصریح نشود، طراحان استفساریه [= شورای رقابت] زیر بار حق تجدیدنظرخواهی در

دیوان عدالت اداری هم نخواهند رفت. شورای رقابت نمی‌خواهد دستورالعمل‌های

صادر شده از آن نهاد، در جای دیگر تجدیدنظرخواهی شود. اینها [= طراحان استفساریه]

این‌طور می‌گویند. نظر مسئول و رئیس فعلی شورای رقابت هم این است که اینها مثل یک

«دکترین»^(۱) عمل می‌کنند و هیچ کس حق هیچ گونه اعتراضی ندارد.

آقای عزیزاده - بله، استفساریه می‌گوید «صرفاً در چهارچوب»؛ بنابراین اگر چنین

باشد، این استفساریه حق رسیدگی هیئت تجدیدنظر را نسبت به تصمیمات شورای

رقابت محدود می‌کند.

آقای مدرسی یزدی - بله، محدود می‌کند.

آقای عزیزاده - اشکال دارد؛ چون این تفسیر نیست، بلکه تقنین است.

آقای سوادکوهی - بله، تقنین است.

آقای عزیزاده - ما باید این‌طور نظر دهیم که با توجه به عبارت مذکور در بند (الف)

ماده (۶۴)، به موجب قانون، سایر تصمیمات شورای رقابت هم قابل تجدیدنظر هست.

آقای سوادکوهی - درست است.

۱. «doctrine»؛ در لغت به معنای «نظریه»، «فکر» و «اندیشه» آمده است. بنگرید به: لغت‌نامه‌ی معین،

دهخدا و عمید، ذیل واژه‌ی «دکترین».

آقای عزیزاده - این استفساریه قابلیت تجدیدنظرخواهی نسبت به تصمیمات شورای رقابت را محدود می‌کند؛ بنابراین، تقنین است و تفسیر نیست. اگر این را قبول دارید، همین را به مجلس بگوییم.

آقای مدرس‌یزدی - ظهور متن استفساریه این چنین است؛ لذا مجلس، برخلاف ظاهر ماده تفسیر کرده است؛ اینجا تفسیر [نیاز ندارد].

آقای سوادکوهی - غیر از این نیست.

آقای عزیزاده - ما خیال کردیم این استفساریه می‌گوید این مورد [یعنی تصمیمات ماده (۶۱)] باید با شرایط مذکور در استفساریه قابل تجدیدنظر باشد؛ آیا در بقیه‌ی موارد هم تصمیمات و اقدامات شورای رقابت قابل تجدیدنظر است؟ با توجه به قید «صرفاً»، چنین امکانی وجود ندارد.

آقای مدرس‌یزدی - «صرفاً» یعنی «منحصراً».

آقای سوادکوهی - بله، انحصار دارد.

آقای عزیزاده - این انحصار، خلاف تقنین [اولیه در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی] است؛ بنابراین این تفسیر نیست.

آقای رهپیک - من توضیحی در مورد تصمیماتی که شورای رقابت به موجب ماده (۶۱) می‌گیرد، عرض کنم؛ ماده (۶۳) گفته که: «ماده ۶۳- تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)، ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به ذی‌نفع قابل تجدیدنظر در هیئت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون است.»

آقای سوادکوهی - ماده (۶۳) مدت تجدیدنظر را بیست روز از تاریخ ابلاغ می‌داند. بقیه‌ی تصمیمات شورای رقابت، مدت تجدیدنظرخواهی ندارد.

آقای عزیزاده - معنای ماده (۶۳) این است که بقیه‌ی تصمیمات و اقدامات شورای رقابت، برای تجدیدنظرخواهی مدت ندارد.

آقای سوادکوهی - بله، این قانون نگفته سایر تصمیمات، برای تجدیدنظرخواهی چقدر مهلت دارند.

آقای عزیزاده - در ماده (۶۳)، فرصت تجدیدنظرخواهی بیست روزه است، اما بقیه‌ی موارد، مدت ندارد.

آقای رهپیک - نه، این قیدی است برای حق تجدیدنظرخواهی، نه اینکه مثلاً این ماده مفهومی دارد مبنی بر اینکه [سایر تصمیمات شورای رقابت قابلیت تجدیدنظر ندارد، زیرا

طبق مواد] بعدی این قانون، از این حق تجدیدنظرخواهی می‌توان استفاده کرد. در ماده (۶۴) آمده که: «تصمیمات هیئت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضای آن است.»

آقای علیزاده - نه، بیان قید، لزومی به ذکر ماده ندارد.

آقای رهپیک - نه، به خاطر اینکه هیئت تجدیدنظر در مواردی غیر از تصمیمات شورای رقابت هم تصمیم گرفته و رسیدگی می‌کند. نسبت به تصمیمات دیگر شورای مزبور هم می‌توان به هیئت تجدیدنظر اعتراض نمود.

آقای هاشمی‌شاهرودی - در ماده (۶۴) در مورد تجدیدنظر نسبت به سایر تصمیمات شورای رقابت چیزی ذکر نشده است؛ بلکه صرفاً شرایط رأی دادن هیئت تجدیدنظر را بیان می‌کند؛ لذا از این ماده نمی‌توان تجدیدنظر در مورد سایر تصمیمات شورای رقابت را استنباط نمود.

آقای رهپیک - ماده (۶۴) می‌گوید: هیئت تجدیدنظر به طور کلی با تصویب اکثریت اعضا تصمیم می‌گیرد، اما در مورد ماده (۶۳)، حتماً باید رأی دو عضو قاضی را نیز داشته باشد.

آقای هاشمی‌شاهرودی - حتی اگر استفسار باشد هم عیبی ندارد.

آقای رهپیک - بله، اشکال ندارد.

آقای سوادکوهی - آیا سایر تصمیمات شورای رقابت، قابل تجدیدنظر هست؟

آقای رهپیک - این ماده، ساکت است و به آن کار ندارد؛ لذا به هر مرجع قانونی می‌توانند رجوع کنند.

آقای سوادکوهی - آنها می‌خواهند فقط [در مورد اعتراض به تصمیمات و دستورالعمل‌های شورای رقابت، محدودیت ایجاد کنند].

آقای رهپیک - نه، اینکه آنها چه می‌خواهند، به شورای نگهبان ارتباطی ندارد. در این قانون، چیزی غیر از این نیست.

آقای سوادکوهی - اصل این نیست، [بلکه اصل بر عدم امکان تجدیدنظرخواهی نسبت به سایر تصمیمات شورای رقابت است].

آقای هاشمی‌شاهرودی - [این برداشت] منافاتی با تفسیر ندارد.

آقای رهپیک - آن‌طور که شما می‌گویید [بدین معنی است که] ما دوباره می‌خواهیم یک تفسیر ارائه دهیم.

آقای سوادکوهی - نه، تفسیر نیست.

آقای رهپیک - بله، این تفسیر است.

آقای هاشمی‌شاهرودی - ماده (۶۴) وظیفه‌ی هیئت تجدیدنظر ...

آقای رهپیک - [نحوه‌ی تصمیم‌گیری] هیئت تجدیدنظر را بیان کرده است.

آقای هاشمی‌شاهرودی - در مورد اینکه هیئت تجدیدنظر نسبت به چه تصمیماتی حق رسیدگی دارد، در این ماده حکمی بیان نشده است.

آقای سوادکوهی - چرا، ماده (۶۴) به هیئت تجدیدنظر اجازه داده در تمام تصمیمات شورا ورود کند. ماده (۶۴) این را دارد بیان می‌کند.

آقای رهپیک - نه.

آقای سوادکوهی - طراحان استفساریه می‌خواهند فقط تصمیمات ماده (۶۱) شورای رقابت، قابل تجدیدنظرخواهی باشد.

آقای رهپیک - ماده (۶۴) این را نمی‌گوید.

آقای سوادکوهی - چرا، قید «صرفاً» در استفساریه، همین معنی را می‌رساند.

آقای هاشمی‌شاهرودی - ماده (۶۴) بیان می‌دارد که هیئت تجدیدنظر در مورد هر نوع تصمیمی که حق اظهارنظر و رسیدگی دارد، باید با تصویب اکثریت اعضای آن باشد. این ماده نمی‌گوید که همه‌ی تصمیمات و دستورالعمل‌های شورای رقابت به هیئت تجدیدنظر ارسال شود؛ بلکه می‌گوید هر آنچه که از این تصمیمات می‌تواند ارسال شود - مثل تصمیمات ماده (۶۱) - با این شیوه رسیدگی شود.

آقای علیزاده - اگر این‌طور بود، دیگر قید ماده (۶۱) را ذکر نمی‌کرد.

آقای سوادکوهی - بله، ماده (۶۱) را ذکر نمی‌کرد، می‌خواهد در تجدیدنظر، محدودیت ایجاد کند. غیر از این نیست. الآن [شورای رقابت] می‌گوید کسی نمی‌تواند از دستورالعمل‌های ناشی از ماده (۵۸) شورای رقابت، تجدیدنظرخواهی کند.

آقای هاشمی‌شاهرودی - این ماده می‌گوید هر چیزی که به هیئت تجدیدنظر ارجاع می‌شود، دو شکل نظر دارد.

آقای شب‌زنده‌دار - آنچه که از این قانون به ذهن می‌آید، این است که طبق ماده (۶۳)، شورای رقابت می‌تواند تصمیماتی بگیرد.

آقای رهپیک - ماده (۶۱) [درست است، نه ماده (۶۳)].

آقای شب‌زنده‌دار - نه، ماده (۶۳) [مورد نظر است] که این ماده به ماده (۶۱) ارجاع داده است. بعد، می‌گوید اگر این تصمیمات را در چهارچوب تعیین‌شده در ماده (۶۳)

گرفت، این تصمیم در هیئت تجدیدنظر ماده (۶۴) قابل بررسی است. اگر این استفسار را هم نکرده بودند، باز ما از خود این عبارت، همین مطلب را می فهمیدیم.

آقای رهپیک - همین را می فهمیدیم.

آقای شبزنده‌دار - حالا ممکن است ابهامی برایشان پیداشده باشد؛ لذا مجلس همان مطلب واقعی، واضح و بدیهی را [در قالب این استفساریه] دوباره بیان کرده است. بنابراین، اگر مجلس تفسیر هم نکرده بود، مفادش همین بود.

آقای مؤمن - در استفساریه قید «صرفاً» به کار رفته است؛ یعنی فقط [در چهارچوب مزبور امکان تجدیدنظر وجود دارد].

آقای شبزنده‌دار - نه، تصمیماتی که صرفاً در این چهارچوب تعیین شده است، [ملاک قانون‌گذار است]. به عبارت دیگر همان تصمیمات قانونی‌شان مورد نظر است.

آقای سوادکوهی - نه، این طور نیست. از استفساریه [این برداشت استنباط نمی‌شود].

آقای علیزاده - نه، اشکال این نیست.

آقای شبزنده‌دار - چرا.

آقای سوادکوهی - نه، اشکال این نیست.

آقای علیزاده - طراحان استفساریه می‌خواهند بگویند که سایر تصمیمات شورای رقابت، قابل تجدیدنظر نیست.

آقای شبزنده‌دار - تصمیماتی که صرفاً در چهارچوب [ماده (۶۳)] اتخاذ شده، [مورد نظر قانون‌گذار است].

آقای سوادکوهی - نه.

آقای مدرسی‌یزدی - من حرف ایشان [آیت‌الله شبزنده‌دار] را بیشتر توضیح می‌دهم. من هم اول این طور فهمیدم؛ حالا بعید نیست حرف ایشان هم درست باشد. اصلاً بحث بر سر این است که مرجع قید «صرفاً» کجاست؟ [به نظر می‌رسد که قید «صرفاً» به «تصمیمات شورای رقابت» ارجاع شده، نه «هیئت تجدیدنظر»؛ لذا ما حرفی زدیم که اشتباه بود. [برداشت درست این است که] تصمیمات شورای رقابت که در این چهارچوب اتخاذ شده باشد، می‌تواند مورد تجدیدنظر واقع شود؛ اما سایر تصمیمات شورای رقابت که در این چهارچوب نباشد و طبق موادی دیگر اتخاذ شده باشد، در این [فرآیند] تجدیدنظر، نمی‌تواند رسیدگی شود. این [برداشت]، اشکالی ندارد و تفسیر هم درست است. [ما در برداشت خود] اشتباه کردیم. طراحان استفساریه قصد ندارند که هیئت تجدیدنظر را محدود

کنند، اصلاً موضوع چیز دیگری است.

آقای رهپیک - یکی از کارهای هیئت تجدیدنظر این است که به تصمیمات موضوع ماده (۶۳) بپردازد.

آقای مدرس‌یزدی - بله، درست است، اشکال هم ندارد.

آقای علیزاده - هیئت تجدیدنظر نمی‌تواند به تصمیمات موضوع ماده (۶۳) بپردازد؟

آقای رهپیک - طبق جزء (الف) بند (۳) ذیل (۶۴) می‌تواند تجدیدنظر کند؛ چون گفته تصمیمات با حضور دو قاضی باشد.

آقای مدرس‌یزدی - خب، مجلس همان ماده‌ای را که ابهام ندارد تفسیر کرده است.

آقای شب‌زنده‌دار - یعنی این طور سؤال شده و مجلس می‌گوید بله.

آقای مدرس‌یزدی - اصلاً این استفساریه هیئت تجدیدنظر را محدود نمی‌کند.

آقای سوادکوهی - نه، چرا [محدود می‌کند]. اصلاً غیر از این فرض، هر طور دیگر بخواهد باشد که تفسیر نیاز نداشت.

آقای مدرس‌یزدی - خب نداشته باشد.

آقای سوادکوهی - من می‌خواهم این را عرض کنم؛ من به خاطر همین موضوع بود که قبلاً ماده (۵۸) را ذکر کردم.

آقای علیزاده - می‌توانند [از تصمیمات شورای رقابت] بروند دیوان عدالت اداری شکایت کنند.

آقای رهپیک - بله دیگر.

آقای سوادکوهی - این باید رفع ابهام شود.

آقای علیزاده - [چنانچه از تصمیمات و دستورالعمل‌های شورای رقابت] به دیوان عدالت اداری شکایت شود، در این صورت اگر اعضای شورای رقابت بگویند که این موارد، قابل رسیدگی در دیوان عدالت اداری نیست، ما [= شورای نگهبان] می‌گوییم [این برداشت] ایراد دارد، باید [کلیه تصمیمات و دستورالعمل‌های شورای رقابت] در دیوان عدالت اداری [قابل اعتراض و تجدیدنظر باشد]. ولی به نظر من، این استفساریه، تقنین [جدید] است.^(۱)

۱. نظر شماره ۹۲/۳۰/۵۲۸۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ شورای نگهبان: «عطف به نامه شماره ۲۷۰/۶۷۷۹۷ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷؛ «طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» مصوب جلسه مورخ پانزدهم دی‌ماه یکهزار و سیصد و نود و دو مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۵ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.»

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۹۲/۸/۸)

«یکی از چیزهایی که شاید بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام... انتشاره‌اکرات شوراست. این خیلی چیز خوبی است... فرض
بفرمایید در قانون مجازات ماده چندم این قانون، ممکن است دو نظر مخالف یا سه نظر مخالف وجود داشته باشد. خیلی خوب
است که در انتشاره‌اکرات، این نظرات مخالف ذکر شود... یعنی این می‌شود یک مستندی، این یک سبانه‌ای است.
این سوابق مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این بنا مثلاً در نگاه سال
پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها در آمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه تقویت
علمی است برای آرای شورا. بنابراین انتشاره‌اکرات هم به نظر من خیلی خوب است.»

پژوهشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمرنی،

کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵

تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir